

Альона СТОРОЖУК

*Начальник відділення військового співробітництва
Військової академії,
аспірантка,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Одеса, Україна*

ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА» У ФОРМУВАННІ ГУМАНІСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

З огляду на сучасні виклики та потреби сектору безпеки та оборони керівництвом Міністерства оборони України вивчення англійської мови офіцерським складом визначено одним із пріоритетних напрямків професіоналізації Збройних Сил України. Нині освітньо-професійні програми підготовки офіцерів тактичного рівня у всіх вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ) передбачають вивчення курсантами іноземної (англійської) мови [5]. Чинними керівними документами навчання іноземної мови у ВВНЗ визначено як невід’ємну складову професійної підготовки майбутніх офіцерів, що має на меті формування у курсантів іншомовної комунікативної компетентності.

Передбачається, що в процесі досягнення цієї мети реалізується комунікативна і військово-прикладна спрямованість навчання, вирішуються загальноосвітні та виховні завдання. Однак, можна погодитися з думкою тих дослідників питань організації освітнього процесу у ВВНЗ, які вважають, що на сьогодні при підготовці військових фахівців недостатня увага приділяється гуманітарній спрямованості навчання, формуванню гуманістичних цінностей майбутніх офіцерів. Тому важливим напрямком діяльності вищої військової школи по оптимізації системи підготовки курсантів різних спеціальностей вбачається посилення гуманітарного компонента у викладанні всіх дисциплін навчального циклу, зокрема іноземної мови.

Процес навчання іноземним мовам свідчить про наявність взаємозв’язку між процесом оволодіння іноземною мовою та процесом виховання і розвитку певних якостей особистості майбутнього офіцера. Наявність такого взаємозв’язку і взаємовпливу проявляється у тому, що на заняттях з іноземної мови, окрім отримання знань, умінь і навиків, здійснюється удосконалення різноманітних гуманістичних якостей особистості військовослужбовця. Отже, процес навчання іноземної мови у

ВВНЗ з точки зору відповідності підбору змісту та організації навчальних матеріалів (текстів, завдань, вправ та ін.), форм і методів навчальної роботи курсанта і викладача певною мірою відповідає цілям формування гуманістичних цінностей майбутніх офіцерів.

Оволодіння іноземною мовою, як відомо, відбувається у мовній діяльності. Згідно до ідей Л. Виготського [2], мовна діяльність є фундаментальною діяльністю людини та містить у собі значні можливості розвитку особистості, свідомості, всіх пізнавальних процесів людини. Відповідно можна стверджувати, що мовна діяльність створює оптимальні можливості і для розвитку гуманістичної позиції курсантів.

Виходячи з того, що використання навчальної дисципліни «Іноземна мова» з метою формування гуманістичних цінностей тих, кого навчають, а також для загальної гуманізації освітнього процесу у ВВНЗ мусить враховувати специфіку гуманітарного знання, його аксіологічну орієнтацію та принципово діалогічний характер, основними завданнями при цьому можна визначити наступні:

- введення майбутніх офіцерів у культурно-ціннісний контекст людських взаємин у процесі мовної підготовки;
- надання курсантам алгоритмів (моделей) розгляду та аналізу фактів і явищ з гуманістичної точки зору під час проведення навчальних занять;
- демонстрація основних закономірностей міжособистісних відносин у ситуаціях іншомовної комунікації та полікультурної взаємодії у військовому середовищі з гуманістичної точки зору [6, с. 48].

За результатами опитування науково-педагогічних працівників, які залучаються до мовної підготовки військових фахівців, можна дійти висновку, що навчання іноземної мови буде збагачувати ціннісно-орієнтоване світосприйняття майбутніх офіцерів, розвивати інтелектуальну, емоційну і діяльну сферу їх особистості тільки у разі створення належних для цього педагогічних умов, наприклад, при організації навчання з використанням якісно підібраних іншомовних аутентичних текстів, спеціальних завдань і вправ, які відповідають визначеним вимогам. Доцільно погодитися з думкою, що при цьому найбільш ефективними будуть навчальні матеріали, які містять не лише інформацію професійно-орієнтованого спрямування, але і гуманітарний аспект та є такими, що впливають на активізацію рефлексивних процесів у майбутніх офіцерів [3; 4].

Також вбачається корисним використання систем вправ, які спрямовані не лише на розвиток умінь курсантів ВВНЗ професійно спілкуватися у іншомовному середовищі, а також здатні викликати у тих,

кого навчають, емоційний відгук, прагнення до аналізу та оцінки моральної і гуманістичної сутності вчинків і поведінки людей, вчать інтерпретувати свої власні вчинки з точки зору загальноприйнятих гуманістичних ціннісних норм, навчають розумінню глибинного змісту текстів, ситуацій та ін. У цьому випадку навчання іноземних мов майбутніх офіцерів буде якнайбільше відповідати цілям гуманізації та гуманітаризації вищої військової освіти, дозволить збагатити їх гуманістичний ціннісний потенціал та підвищити загальний рівень гуманітарної культури військовослужбовців [1].

Отже, можна стверджувати, що навчання іноземної мови пропонує значні можливості щодо формування гуманістичних цінностей курсантів. Реалізація цього завдання може бути ефективною при наявності науково обґрунтованого комплексу педагогічних умов та створенні і впровадженні в освітній процес у ВВНЗ відповідних методичних рекомендацій щодо формування гуманістичної спрямованості особистості майбутніх офіцерів.

Важливим завданням гуманізації освітнього процесу у ВВНЗ вбачається розвиток особистості військового фахівця, його здібностей до міжособистісного і професійного спілкування, зокрема іншомовного та такого, яке здійснюється у полікультурному середовищі за критеріями загальнолюдських цінностей і гуманістичної культури. Зазначене потребує окремої уваги дослідників при вивченні ними питань мовної підготовки особового складу Збройних Сил України, зокрема щодо формування професійно орієнтованої англomовної компетентності майбутніх офіцерів.

Література:

1. Бец І. О. Збагачення змісту навчального матеріалу творчими завданнями в процесі іншомовної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка. 2018. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2018_2_3 (дата звернення: 29.04.2021).
2. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. Москва : МГУ, 1980. 480 с.
3. Гребенюк Л. В. Формування готовності майбутніх офіцерів Збройних Сил України до професійної взаємодії у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 264 с.
4. Захарчишина Ю. М. Педагогічні умови підготовки офіцерів Збройних Сил України до соціокультурної діяльності в миротворчих місіях : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2011. 20 с.
5. Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України : наказ Міністра оборони України від 01 черв. 2009 р. № 267. Київ : МО України, 2009. 34 с.

6. Ульянова В. Г. Управление процессом формирования гуманистических ценностей курсантов военных вузов : монографія. Челябинськ: ЧВВАКИУ, 2010. 223 с.

Ганна ПРОЦИК

аспірантка,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

ІНОЗЕМНА МОВА В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Вивчення іноземних мов є однією з найважливіших тем для сучасного суспільства через ряд об'єктивних причин: 1) вивчаючи іноземну мову з'являється чудова можливість глибше досліджувати історію та культуру різних країн та народів; 2) вивчаючи іноземну мову розвивається креативне мислення; 3) вивчення іноземних мов сприяє покращенню пам'яті, а також додатковому розумінню концепції спілкування; 4) знання іноземних мов суттєво підвищують шанси отримати перспективну, високооплачувану роботу; 5) знання іноземних мов дасть можливість працевлаштування в іноземних компаніях, проєктах, грантах.

Майбутній фахівець у галузі викладання іноземних мов зобов'язаний досконало оволодіти іноземною мовою, всіма тонкощами мови, розуміти історію держави мову якої вивчає, звичаї та традиції цієї країни, бути готовим ділитися цими знаннями зі своїм учнями, стимулювати та заохочувати їх до самостійності та творчої активності.

Варто звернути увагу на одну важливу деталь при вивченні іноземної мови та культури. Вивчаючи чужорідні звичаї, традиції, мову, культуру, цінності студент не повинен знецінювати чи применшувати національну мову та традиції власного народу. Тому важливо, щоб майбутній учитель іноземної мови навчився утримувати баланс між усвідомленням значущості іноземної мови та цінністю мови рідної, щоб не допустити ситуації, коли іноземна мова стає засобом знецінення рідної мови, формування стереотипу меншовартості мови української.

У сучасному світі змінюються і вимоги до рівня фахової компетенції вчителя іноземної мови, його педагогічної майстерності. Серед основних вимог до сучасного фахівця зі знання мови перераховуємо наступні: здатність до самостійного та критичного мислення, вміння бути відкритим до педагогічних інновацій, здатність адаптовувати набуті знання відносно нових запитів суспільства, готовність брати на себе педагогічну